

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/93/2024
Identifikačné číslo spisu:	8323200792
Dátum vydania rozhodnutia:	22.10.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Martin Holíč
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:8323200792.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov: 1/ Š.M. J., narodený XX. H. XXXX, T. XXX, 2/ E. J., narodená XX. R. XXXX, T. XXX, 3/ Š. J., narodený XX. E. XXXX, T. XXX, 4/ V. Q., narodená XX. Y. XXXX, Š., C., žalobcovia 1/ až 4/ zastúpení advokátskou kanceláriou Líška & Partners s.r.o., Košice, Brezová 10, IČO: 48 052 060, 5/ Y. J., narodený XX. R. XXXX, T. XX, 6/ X. J., narodená XX. Y. XXXX, T. XX, 7/ Y. J., narodený XX. Y. XXXX, T. XX, žalobcovia 5/ až 7/ zastúpení advokátom JUDr. Františkom Komkom, Prešov, Hlavná 27, proti žalovanej obchodnej spoločnosti Generali Česká pojišťovna a.s., so sídlom Spálená 75/16, Praha 1, Česká republika, IČ: 452 72 956, zastúpenej advokátkou JUDr. Gabrielou Reichovou, Martin, Pavla Mudroňa 26, IČO: 42 071 135, o náhradu nemajetkovej ujmy, vedenom na Okresnom súde Humenné pod sp.zn. 6C/15/2023, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Prešove zo 06. februára 2024 sp.zn. 13Co/66/2023, takto

rozhodol:

Senát 9C Najvyššieho súdu Slovenskej republiky p o s t u p u j e vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky.

Odôvodnenie

I. Okresný súd Humenné (ďalej len „okresný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom (v poradí druhým) zo 16. mája 2023 sp.zn. 6C/15/2023 zamietol žalobu žalobcov voči žalovanému o náhradu nemajetkovej ujmy titulom neoprávneného zásahu do ich práva na ochranu osobnosti.

1.1. Súd prvej inštancie uviedol, že vo veci konal po tom, čo Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením sp. zn. 9Cdo/13/2022 z 30. 11. 2022 zrušil rozsudok Okresného súdu Humenné zo dňa 19. 10. 2017, ako aj rozsudok Krajského súdu v Prešove z 24. 11. 2020 vo vzťahu medzi žalobcami 1/ až 7/ a žalovaným 3/. V pôvodnom konaní vedenom na Okresnom súde Humenné pod sp. zn. 15C 214/2014 už boli právoplatne zviazaní žalovaní 1/ a 2/ spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobcom po 10.000 eur, resp. 3.300 eur podľa príbuzenského stupňa. V tomto konaní bol na túto sumu spoločne a nerozdielne zviazaný aj žalovaný, teda poisťovacia spoločnosť, voči ktorému však bolo rozhodnutie zrušené Najvyšším súdom Slovenskej republiky. Následne súd prvej inštancie konal o nároku žalobcov 1/ až 7/ voči žalovanému - Generali Česká pojišťovna, a. s. Súd prvej inštancie nárok žalobcov na náhradu nemajetkovej ujmy posúdil s poukazom na vznesenú námietku premlčania v zmysle ust. § 100, § 101, §

104 Občianskeho zákonníka (ďalej aj len „OZ“), pričom dospel k záveru, že nárok žalobcov voči žalovanému - Českej poisťovni je premlčaný. Poukázal na skutočnosť, že premlčacia lehota začala plynúť dňa 26. 09. 2012, pričom voči žalovanému bol nárok uplatnený 07. 07. 2016, teda po uplynutí premlčacej lehoty, ktorá vo vzťahu k žalovanému uplynula dňom 26. 09. 2015. Súd prvej inštancie sa nestotožnil s právnym záverom žalobcov o tom, že v danom prípade premlčacia lehota začína plynúť rok po poistnej udalosti s tým, že je viazaný záverom dovolacieho súdu. Zo záverov zrušujúceho rozhodnutia dovolacieho súdu vyplýva, že je potrebné aplikovať všeobecnú trojročnú premlčaciu dobu, ktorej plynutie je viazané na okamih, kedy došlo k neoprávnenému zásahu objektívne spôsobilého porušiť osobnostné práva fyzickej osoby. Premlčacia doba začína plynúť dňom nasledujúcim po dni, kedy k takémuto zásahu došlo. Zároveň súd prvej inštancie poukázal na rozhodovaciu činnosť Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a nepovažoval za dôvodné prihladiť na rozhodnutie NS SR sp. zn. 7Cdo/252/2021, na ktoré poukazovali žalobcovia 5/ až 7/. O trovách konania súd prvej inštancie rozhodol v zmysle ustanovenia § 257 Civilného sporového poriadku (ďalej aj len „CSP“), kedy za dôvody hodné osobitného zreteľa považoval druh nároku žalobcov 1/ až 7/ a postavenie žalovaného v tomto konaní. Žalovaný bol úspešný z dôvodu úspešne vznesenej námietky premlčania, no súdna prax v čase podania žaloby nebola jednotná v tom, či poisťovateľa možno priamo žalovať ako stranu v konaní a či za uplatnené nároky zodpovedá. Žalobcovia teda označili žalovaného najprv za vedľajšieho účastníka a následne potom, čo súdna prax začala priznávať nárok aj voči poisťovni (rozhodnutie NS SR sp. zn. 4Cdo/5/2020 z 21. 10. 2020) ho označili ako stranu v konaní. Súd preto túto skutočnosť zohľadnil a bral ju ako neprimeranú tvrdosť v tom, aby mala byť z tohto dôvodu priznaná náhrada trov konania žalovanému.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie strán rozsudkom zo 06. februára 2024 sp.zn. 13Co/66/2023 výrokom I. zmenil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku I. tak, že žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi 1/ sumu 10.000 eur, žalobcovi 2/ sumu 10.000 eur, žalobcovi 3/ sumu 3.300 eur, žalobcovi 4/ sumu 3.300 eur, žalobcom 5/ sumu 10.000 eur, žalobcom 6/ sumu 10.000 eur, žalobcovi 7/ sumu 3.300 eur, a to všetko spoločne a nerozdielne s pôvodne žalovanými 1/ a 2/ podľa rozsudku Okresného súdu Humenné, č. k. 15C 214/2014-244 zo dňa 19. 10. 2017 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Prešove, č. k. 13Co/60/2020-483 zo dňa 24. 11. 2020, v lehote do 3 dní od právoplatnosti rozsudku, a v prevyšujúcej zamietavej časti rozsudok potvrdil. Výrokom II. rozhodol, že žalobcovia 1/ až 7/ majú nárok voči žalovanému na náhradu trov prvoinštančného konania v rozsahu 100 %. Výrokom III. rozhodol, že žalobcovia 1/ až 7/ majú nárok na náhradu trov odvolacieho konania voči žalovanému v rozsahu 100 %.

2.1. Odvolací súd po zrušení veci dovolacím súdom po preštudovaní aktuálnej rozhodovacej praxe vyšších súdnych autorít dospel k záveru, že v tejto došlo k podstatnej zmene v súvislosti s posúdením začatia plynutia premlčacej doby pri nárokoch pozostalých na náhradu nemajetkovej ujmy. Táto skutočnosť je spôsobilá privodiť záver, že v tejto veci nemožno rešpektovať záver dovolacieho súdu naznačený v zrušujúcom uznesení o začatí plynutia premlčacej doby. To, že takýto postup je súladný s ustanoveniami CSP, vyplýva aj z komentára k CSP, podľa ktorého odklon od kasačného právneho názoru môže byť ovplyvnený aj podstatnou zmenou rozhodovacej praxe najvyšších súdnych autorít po rozhodnutí odvolacieho súdu. V tejto súvislosti vyslovil ústavný súd záver o relatívnosti kasačnej viazanosti právnym názorom odvolacieho súdu v prípade, keď odvolací súd svoj právny názor oprel o závery rozhodnutia dovolacieho súdu, ktoré bolo následne zrušené ústavným súdom. Akýkoľvek odklon od záväzného právneho názoru vysloveného odvolacím súdom je nevyhnutné dôkladne odôvodniť (analogia s § 220 ods. 3). Jeho bezdôvodné nerešpektovanie môže byť posudzované ako svojvôľa so všetkými právnymi následkami.“ (DUDITŠ, Ladislav. § 391 [Postup po zrušení rozhodnutia]. In: ŠTEVČEK, Marek, FICOVÁ, Svetlana, BARICOVÁ, Jana, MESIARKINOVÁ, Soňa, BAJÁNKOVÁ, Jana, TOMAŠOVIČ, Marek a kol. Civilný sporový poriadok. 2. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 1478, marg. č. 2.) K uvedenej otázke zaujal postoj aj Ústavný súd SR, ktorý vyslovil, že v konaní pred súdom prvej inštancie po vrátení veci odvolacím súdom je ústavne udržateľným taký postup, v dôsledku ktorého precedenčná záväznosť neskorších rozhodnutí predstavujúcich novovytvorenú ustálenú rozhodovaciu prax najvyšších súdnych autorít predchádza konkrétnej kasačnej viazanosti právnym názorom odvolacieho súdu v zmysle § 391 ods. 2 CSP. (Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. IV. ÚS 232/2022 z 3. mája 2022). Naviac odvolací súd dodal, že NS SR vo svojom

rozhodnutí z 30. 11. 2022 pri posúdení otázky premlčania riešil prioritne problematiku spočívania premlčacej doby počas trvania trestného stíhania a nie otázku aplikácie § 104 OZ.

2.2. V Zbierke stanovísk NS a rozhodnutí súdov SR 2/2022 pod č. 3 bolo publikované rozhodnutie, ktoré riešilo rovnakú právnu otázku, ktorá bola posudzovaná aj v tomto spore a to premlčanie vo vzťahu k poisťovacej spoločnosti pri nárokoch pozostalých na náhradu nemajetkovej ujmy. „Právo na náhradu nemajetkovej ujmy zásahom do súkromného a rodinného života (§ 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka) vzniknutej usmrtením blízkej osoby pri dopravnej nehode motorovým vozidlom je nárokom hrazeným z povinného zmluvného poistenia podľa zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. Premlčacia doba na jeho uplatnenie začína plynúť rok po poistnej udalosti (§ 104 Občianskeho zákonníka). (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. marca 2022, sp. zn. 7Cdo/252/2021) Predmetnú otázku rovnako posúdil Najvyšší súd SR aj v rozhodnutiach sp. zn. 1Cdo/113/2022 a 1Cdo/218/2021 zo dňa 27. 06. 2023.

2.3. Nakoľko k dopravnej nehode, pri ktorej došlo k úmrtiu príbuzných žalobcov, došlo dňa 25. 09. 2012 a žaloba voči poisťovni bola podaná na súde 07. 07. 2016, nárok žalobcov premlčaný nie je. Premlčacia doba začala plynúť dňa 26. 09. 2012 a uplynula 26. 09. 2016. Z tohto dôvodu odvolací súd pri nezmenenom skutkovom stave odlišne právne posúdil otázku námietky premlčania vznesenú žalovaným. Skutkový stav ustálený súdom prvej inštancie, teda, že k úmrtiu príbuzných žalobcov došlo 25. 09. 2012 a od tejto skutočnosti odvíjajú žalobcovia svoje nároky na náhradu nemajetkovej ujmy nebol stranami sporu namietaný. Rovnako tak žalovaný mal možnosť sa, v rámci vyjadrenia k odvolaniu, vyjadriť k uplatneniu § 104 OZ ohľadom začatia plynutia premlčacej doby. Postupom podľa ust. § 388 CSP preto odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie zmenil, nakoľko neboli splnené podmienky pre jeho potvrdenie, ani pre jeho zrušenie. V danej veci súd prvej inštancie správne zistil skutkový stav, ktorý však nebol správne právne posúdený, čo však nie je dôvod na nariadenie pojednávania a vykonávanie dokazovania na odvolacom súde (a contrario, § 384 ods. 1 CSP). Ohľadom výšky priznanej náhrady nemajetkovej ujmy odvolací súd zopakoval dôvody uvedené v jeho rozhodnutí z 24. 11. 2020. Vzhľadom na skutočnosť, že v pôvodnom konaní boli pôvodne označení žalovaní 1/ až 3/ zaviazaní na zaplatenie škody spoločne a nerozdielne, platí tento spôsob ich záväzku aj v rozhodnutí v tejto veci, čo je vyjadrené aj vo výrokovej časti tohto rozsudku.

2.4. O trovách konania na súde prvej inštancie odvolací súd rozhodol postupom podľa § 396 ods. 2 CSP s poukazom na skutočnosť, že pri konaní o takomto nároku závisí rozhodnutie od úvahy súdu, preto nemožno aplikovať zásadu úspechu a neúspechu v konaní pre takéto nároky. Je dôvodné, aby bol priznaný plný nárok na náhradu trov konania, ktorého výška bude počítaná z prisúdenej sumy, nie zo sumy žalovanej. O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa ust. § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP tak, že úspešným žalobcom 1/ až 7/ v odvolacom konaní priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania proti neúspešnému žalovanému v rozsahu 100 %. O výške priznanej náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie samostatným uznesením vydaným súdnym úradníkom po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí (§ 262 ods. 2 CSP).

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalovaná (ďalej aj „dovolateľka“), uplatňiac dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. c) CSP, domáhajúc sa zrušenia napadnutého rozsudku odvolacieho súdu a vrátenia mu veci na ďalšie konanie. K dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP dovolateľka namietala, že odvolací súd, pri nezmenenom skutkovom stave odlišne právne posúdil otázku vznesenej námietky premlčania a aplikoval § 104 Občianskeho zákonníka, ktoré v dovtedajšom priebehu konania nebolo pri rozhodovaní vo veci použité, pričom nepostupoval v súlade s § 382 CSP, stranám sporu sa neumožnil vyjadriť k otázke aplikácie § 104 Občianskeho zákonníka pred jeho rozhodnutím. Nie je správne, ak odvolací súd splnenie tejto povinnosti vyvodzuje zo situácie, že žalovaný mal možnosť sa k uplatneniu § 104 OZ vyjadriť v rámci vyjadrenia k odvolaniu žalobcov (bod 28. odôvodnenia rozsudku). To, že žalobcovia právne vo svojich odvolaniach argumentovali (aj) daným ustanovením právneho predpisu a žalovaný sa mohol v rámci vyjadrenia k odvolaniu aj k tejto časti ich argumentácie vyjadriť, nie je možné zamieňať/ nahrádzať povinnosťou odvolacieho súdu postupovať podľa § 382 CSP. Dovolateľka tiež namietala porušenie princípu kasačnej záväznosti predchádzajúceho zrušujúceho rozhodnutia dovolacieho súdu podľa § 455 CSP. Odvolací súd síce odôvodnil svoj záver o nerešpektovaní právneho názoru dovolacieho súdu, dovolateľka však na rozdiel od odvolacieho súdu zastáva názor, že dovolací súd vo svojom zrušujúcom rozhodnutí riešil

práve otázku začiatku a plynutia premlčacej doby práve vo vzťahu k žalovanému ako poisťovateľovi a nie prioritne problematiku spočívania premlčacej doby počas trvania trestného stíhania (a to v bode 54 odôvodnenia uznesenia). Skutočnosť, že dovolací súd sa v odôvodnení o potrebe aplikácie § 104 Občianskeho zákonníka vôbec nezmieňuje a otázku plynutia premlčacej doby posúdil len vo vzťahu k úprave podľa § 101 Občianskeho zákonníka, je podľa názoru žalovaného potrebné interpretovať práve tak, že v danom prípade vo vzťahu k posúdeniu vznesenej námietky premlčania žalovaným pripadá do úvahy (výlučne) aplikácia § 101 Občianskeho zákonníka a nie aj § 104 Občianskeho zákonníka. Je tiež dôležité zdôrazniť, že aj prípadný dopad zmeny rozhodovacej praxe najvyšších súdnych autorít na možný odklon od kasačnej záväznosti rozhodnutia nadriadeného súdu je podmienený neskoršou zmenou takejto rozhodovacej praxe. V súdnej veci zrušujúce rozhodnutie dovolacieho súdu bolo vydané dňa 30. 11. 2022, t. j. až po rozhodnutí Najvyššieho súdu SR sp. zn. 7Cdo/252/2021 z 31. 03. 2022, na ktoré v kontexte argumentácie o následnej zmene rozhodovacej praxe odvolací súd poukazuje.

3.1. K dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP dovolateľka formulovala zásadnú právnu otázku, od ktorej vyriešenia záviselo rozhodnutie vo veci, a ktorá je v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu posudzovaná rozdielne, a to, akú právnu úpravu je potrebné aplikovať v prípadoch posúdenia (začiatku) plynutia premlčacej doby pri nárokoch na náhradu nemajetkovej ujmy pozostalých obetí dopravných nehôd podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka uplatnených vo vzťahu k poisťovateľovi zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. Konkrétne potom, či premlčacia doba začína plynúť rovnako ako v prípade priameho škodcu/osoby zodpovednej za škodu dňom nasledujúcim po zásahu alebo rok po poistnej udalosti. Rozdielna rozhodovacia prax dovolacieho súdu v tejto otázke vyplýva z viacerých jeho rozhodnutí. Podľa uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Cdo/18/2016 zo dňa 22. 06. 2016 počiatok plynutia všeobecnej trojročnej premlčacej doby v prípade náhrady za spôsobenú nemateriálnu ujmu je podľa § 101 Občianskeho zákonníka viazaný na okamih, kedy došlo k neoprávnenému zásahu objektívne spôsobilého porušiť alebo ohroziť osobnostné práva fyzickej osoby. Premlčacia doba začína plynúť dňom nasledujúcim po dni, kedy k takému zásahu došlo. Z rozhodnutia súdu teda nevyplýva potreba zohľadnenia ust. § 104 Občianskeho zákonníka v súvislosti s ustálením začiatku plynutia premlčacej doby, naopak, dovolací súd premlčanie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy proti poisťovateľovi skonštatoval len s poukazom na ust. § 101 Občianskeho zákonníka. Zároveň výslovne počiatok plynutia premlčacej doby určil na deň nasledujúci po dni, kedy k samotnému zásahu došlo (nie za rok od udalosti/dopravnej nehody). Podľa uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Cdo/102/2017 zo dňa 23. 04. 2020 (publikovaného v zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod poradovým číslom 35 - R 35/2020), na premlčanie nároku na náhradu škody, i na premlčanie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy platí rovnaká právna úprava vo vzťahu k osobe, ktorá škodu spôsobila (škodcovi) i vo vzťahu k poisťovateľovi (poisťovní) tejto osoby a to v tom smere, že vo vzťahu k obidvom subjektom sa aplikuje právna úprava premlčania vyplývajúca z ustanovenia § 101 Občianskeho zákonníka (ktorá má charakter *lex generalis*), podľa ktorej sa toto právo premlčuje vo všeobecnej trojročnej premlčacej dobe, pretože právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch je právom majetkovej povahy. Dovolací súd teda v označenej právnej veci skonštatoval nutnosť aplikácie § 101 Občianskeho zákonníka ohľadom plynutia premlčacej doby v prípade nároku na náhradu nemajetkovej ujmy uplatnenej vo vzťahu k poisťovateľovi škodcu ako priameho nároku podľa § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z. z., pričom zároveň z rozhodnutia nevyplýva právny názor o potrebe súčasnej aplikácie ust. § 104 Občianskeho zákonníka v súvislosti s posudzovanou otázkou začiatku plynutia premlčacej doby vo vzťahu k poisťovateľovi. Rovnaký právny záver obsahuje aj uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/146/2020 zo dňa 21. 10. 2020, ako aj uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Obdo/2/2021 zo dňa 29. 04. 2022 publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 3/2022, pod poradovým číslom 37 (R 37/2022) V predmetnom konaní bol predmetom posúdenia uplatnený nárok poisteného (škodcu) voči poisťovateľovi, keď samotný poistený bol v inom právoplatne skončenom konaní povinný nahradiť poškodenému nemajetkovú ujmu ako pozostalému príbuznému obeti dopravnej nehody, ktorú poisťovateľ (za poisteného) poškodenému neuhradil. Aj keď predmetom konania nebol nárok poškodeného na náhradu nemajetkovej ujmy voči poisťovateľovi zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, v ňom vyslovené závery dovolacieho súdu sa týkali aj otázky plynutia premlčacej doby ohľadom (priameho) nároku poškodeného vo vzťahu k poisťovateľovi podľa § 15 ods. 1 zák. č. 381/2001 Z. z. v platnom znení. Dovolací súd svoje právne

posúdenie týkajúce sa plynutia premlčacej doby formuloval takto: V prípade, že si poškodený uplatní priamo nárok na náhradu škody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla voči poisťovateľovi podľa § 15 ods. 1 zákona o povinnom zmluvnom poistení, prípadné premlčanie tohto nároku sa posudzuje podľa rovnakej právnej úpravy ako platí na premlčanie nároku proti osobe, ktorá škodu spôsobila, t.j. premlčanie priameho nároku poškodeného na náhradu škody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla voči poisťovateľovi podľa § 15 ods. 1 zákona o povinnom zmluvnom poistení, ako aj nároku na náhradu škody voči zodpovedajúcemu škodcovi podľa § 427 OZ sa posudzuje podľa ustanovení o behu premlčacej lehoty pri náhrade škody upravenej v Občianskom zákonníku, teda podľa § 106 OZ (na ktoré ustanovenie odkazuje zákonná poznámka č. 22 pri § 15 ods. 2 zákona o povinnom zmluvnom poistení). Z § 15 ods. 2 zákona o povinnom zmluvnom poistení (a poznámky k nemu) teda jednoznačne vyplýva, že na premlčanie nároku poškodeného voči poisťovateľovi sa neaplikuje § 104 OZ. Nárok poškodeného na náhradu škody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla voči poisťovateľovi a nárok na náhradu tejto škody voči škodcovi sa však premlčujú samostatne. Opačný právny názor je obsiahnutý v uznesení Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Cdo/252/2021 zo dňa 31. 03. 2022 publikovanom v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 2/2022, pod poradovým číslom 3, podľa ktorého premlčacia doba na jeho uplatnenie začína plynúť rok po poistnej udalosti (§ 104 Občianskeho zákonníka).

3.2. Dovolateľka za nesprávny považuje aj výrok o uložení povinnosti na plnenie žalovanému ako solidárnej s pôvodne žalovanými 1/ a 2/, keďže v danom prípade sa o pasívnu solidaritu na strane pôvodných žalovaných a žalovaného nejedná. Možnosť uplatniť nárok poškodeného na náhradu škody v rozsahu a za podmienok daných právnym predpisom aj voči poisťovateľovi neznamena, že ide o solidárnu zodpovednosť, pretože táto nevyplýva z právneho predpisu, ani z ďalších dôvodov upravených v § 511 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Samotné ust. § 15 ods. 1 cit. zák. umožňuje síce uplatniť na súde nárok aj voči poisťovateľovi, avšak v prípade nárokov uplatnených voči škodcovi aj poisťovateľovi ide o samostatné nároky poškodeného proti viacerým subjektom, ale voči každému z nich z iného právneho dôvodu, čomu zodpovedá vyjadrenie povinnosti na plnenie tak, že pričom plnením jedného zo žalovaných zaniká v rozsahu tohto plnenia povinnosť druhého žalovaného. V tomto prípade sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (napr. rozsudok NS SR sp. zn. 3Cdo/18/2016). Napokon za zmätočný považuje aj výrok II. rozsudku, v ktorom odvolací súd rozhodol o nároku na náhradu trov prvoinštančného konania žalobcov 1/ až 7/ voči žalovanému. Súd prvej inštalácie rozhodol o trovách prvoinštančného konania tak, že ich nepriznal žiadnej sporovej strane (výrok II. rozsudku súdu prvej inštalácie), pričom skutočnosť, že odvolací súd tento výrok zmenil, nebola vo výrokovej časti jeho rozsudku vyjadrená. Zároveň aj v tejto súvislosti poukazujeme na nesprávnosť tohto výroku (ako aj výroku III. o náhrade trov odvolacieho konania), v ktorých mal súd zohľadniť existenciu procesného spoločenstva na strane žalovaných aj pokiaľ ide o náhradu trov konania tak, že plnením jedného zo žalovaných zaniká v rozsahu tohto plnenia povinnosť druhého žalovaného. Za nesprávny postup a nadbytočný považujeme výrok I. rozsudku o potvrdení rozsudku v prevyšujúcej zamietavej časti s poukazom na to, že v zamietajúcej časti je už rozhodnutie súdu právoplatné (pôvodný rozsudok Okresného súdu Humenné sp. zn. 15C/214/2014 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Prešove sp. zn. 13Co/60/2020), keďže uznesením dovolacieho súdu boli tieto rozsudky zrušené (len) v ich vyhovujúcej časti vo vzťahu medzi žalobcami 1/ až 7/ a žalovaným.

4. Žalobcovia 1/ až 4/ vo vyjadrení k dovolaniu žalovaného toto navrhli zamietnuť ako nedôvodné, uplatniac si náhradu trov dovolacieho konania. Stotožnili sa s právnym posúdením odvolacieho súdu v otázke vznesenej námietky premlčania, nepovažovali za preukázané ani dovolateľkou namietané procesné vady.

5. Žalobcovia 5/ až 7/ sa k dovolaniu žalovanej písomne nevyjadrili.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“, alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že vec je potrebné postúpiť na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu.

7. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

8. Z hľadiska ústavného aspektu treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť vecí v konaní o dovolaní a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou odvolacieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd.

9. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami, ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu z akýchkoľvek dôvodov a hľadísk.

10. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými a jasne čitateľnými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať bezbreho; namiesto je skôr zdržanlivý (uvážený) prístup.

11. Dovolateľka prípustnosť podaného dovolania vyvodzovala v prvom rade z § 420 písm. f) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

12. Dovolací súd už konštantne uvádza, že hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej intenzite, že došlo až k porušeniu práva na spravodlivý proces.

13. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces.

13.1. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie.

13.2. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca a ktoré porušenie tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Za znemožnenie strane uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že dochádza k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP, treba považovať aj taký postup súdu, ktorým sa strane odmieta možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a ktorým dochádza k odmietnutiu spravodlivosti, keď súdom prijaté závery nemajú svoj racionálny základ v interpretácii príslušných ustanovení právnych predpisov, a teda sú svojvoľné a neudržateľné.

14. Dovolateľka prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP a porušenie práva na spravodlivý

proces videla v tom, že rozhodnutie odvolacieho súdu je prekvapivé. Odvolací súd podľa nej postupoval v rozpore s ust. § 382 CSP a bez zmeny skutkového stavu a vykonaného dokazovania založil svoje rozhodnutie na aplikácii § 104 Občianskeho zákonníka, ktoré v dovtedajšom priebehu konania nebolo pri rozhodovaní vo veci použité.

15. Dovolací súd konštantne pripomína, že z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo. Dovolací súd preto cez prizmu v dovolaní uplatnených dovolacích námietok skúmal, či došlo k namietanej procesnej vade; túto v procesnom postupe odvolacieho súdu nezistil.

16. Účelom ust § 382 CSP je predchádzať vydávaniu tzv. prekvapivých rozhodnutí, t.j. takých, v ktorých sa odvolací súd v rozhodujúcich okolnostiach odklonil od rozhodnutia súdu prvej inštancie. Predmetné ustanovenie vychádza z princípu predvídateľnosti súdnych rozhodnutí, ktorý je považovaný za komponent princípu právneho štátu, osobitne princípu právnej istoty.

17. Postup odvolacieho súdu podľa ustanovenia § 382 CSP sa týka výlučne hmotnoprávneho posúdenia uplatneného nároku. Uvedené znamená, že prichádza do úvahy v prípade, ak odvolací súd dospeje k záveru, že žalovaný nárok treba posúdiť podľa iného právneho predpisu, ako ho posúdil súd prvej inštancie, alebo síce podľa toho istého právneho predpisu, ako ho posúdil súd prvej inštancie, ale podľa iného ustanovenia (iného paragrafu alebo iného jeho odseku). Zároveň musí byť "nové" ustanovenie právneho predpisu pre vec rozhodujúce. Výklad toho, kedy nejde o "nové" ustanovenie právneho predpisu, poskytol najvyšší súd už v uznesení z 26. februára 2019, sp. zn. 3Obdo/1/2019 publikovanom ako judikát v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 4/2020 pod R 48/2020.

18. O tzv. prekvapivé rozhodnutie ide (o.i.) vtedy, ak odvolací súd nepostupoval v zmysle ustanovenia § 382 CSP, a zároveň pri svojom rozhodovaní použil ako rozhodujúce zákonné ustanovenie, ktoré v konaní pred súdom prvej inštancie nebolo použité, a ktorého aplikácie sa v priebehu sporu strany nedomáhali, a to ani v priebehu odvolacieho konania.

19. Podľa nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky z 1. apríla 2020 sp. zn. III. ÚS 52/2019 zverejnenom v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 12/2020 prekvapivosť rozhodnutia inštančne nadriadeného súdu môže spočívať v aplikácii právnej normy, ktorá dosiaľ v konaní nebola použitá sporovými stranami ani súdom, alebo v zmene právneho názoru súdu vyvolanej dôkazom vykonaným alebo skutočnosťou zistenou až v odvolacom konaní, ku ktorým sa účastník nemal možnosť vyjadriť.

20. V posudzovanej veci odvolací súd svoje zmeňujúce rozhodnutie založil na závere, že pri nezmenenom skutkovom stave odlišne právne posúdil otázku vznesenej námietky premlčania a aplikáciou § 104 Občianskeho zákonníka dospel k záveru, že žalovanou vznesená námietka premlčania je nedôvodná. Z odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie, ako aj z celého priebehu konania už pred súdom prvej inštancie, je jednoznačne zrejmé, že predmetom právnej argumentácie sporových strán ako aj právneho posúdenia prvoinštančného súdu bola aj aplikácia § 104 Občianskeho zákonníka (por. body 19, 21, 22, 24, 28 odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie).

21. Odvolací súd v danej veci založil svoje rozhodnutie na aplikovaní rovnakých zákonných ustanovení ako súd prvej inštancie vychádzajúc zo skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie, preto rozhodnutie odvolacieho súdu nemohlo byť pre dovolateľov z tohto hľadiska prekvapivé (porov. R 33/2011). Nemožno preto prisvedčiť dovolacej argumentácii dovolateľky, že by rozhodnutie odvolacieho súdu vychádzalo z aplikácie právnej normy (§ 104 OZ), ktorá dosiaľ v konaní nebola použitá sporovými stranami ani súdom. Skutočnosť, že odvolací súd po aplikácii ustanovení právnej normy, ktorú na vec aplikoval už súd prvej inštancie, posúdil vec po právnej stránke odlišne od predstáv dovolateľky, nezakladá vadu v zmysle § 420 písm. f) CSP. Z práva na spravodlivý súdny proces totiž pre procesnú

stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predpokladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov či rozhodol v súlade s jej voľou a požiadavkami.

22. Dovolateľka ďalej vo vzťahu k možnému odklonu od kasačnej záväznosti rozhodnutia nadriadeného súdu namietala to, že tento je podmienený neskoršou zmenou rozhodovacej praxe, pričom v súdnej veci zrušujúce rozhodnutie dovolacieho súdu bolo vydané dňa 30. 11. 2022, t. j. až po rozhodnutí Najvyššieho súdu SR sp. zn. 7Cdo/252/2021 z 31. 03. 2022.

23. Dovolací súd vo vzťahu k tejto námietke konštatuje, že odvolací súd postupoval procesne správne, keď po zrušení veci dovolacím súdom, zohľadniac závery aktuálnej rozhodovacej praxe vyšších súdnych autorít, dospel k záveru, že v tejto došlo k podstatnej zmene v súvislosti s posúdením začatia plynutia premľacej doby pri nárokoch pozostalých na náhradu nemajetkovej ujmy, so záverom, že v tejto veci nemožno rešpektovať záver dovolacieho súdu naznačený v zrušujúcom uznesení o začatí plynutia premľacej doby. To, že takýto postup je súladný s ustanoveniami CSP, vyplýva aj z komentára k CSP, podľa ktorého odklon od kasačného právneho názoru môže byť ovplyvnený aj podstatnou zmenou rozhodovacej praxe najvyšších súdnych autorít po rozhodnutí odvolacieho súdu. V tejto súvislosti vyslovil ústavný súd záver o relatívnosti kasačnej viazanosti právnym názorom odvolacieho súdu v prípade, keď odvolací súd svoj právny názor oprel o závery rozhodnutia dovolacieho súdu, ktoré bolo následne zrušené ústavným súdom. Akýkoľvek odklon od záväzného právneho názoru vysloveného odvolacím súdom je nevyhnutné dôkladne odôvodniť (analogia s § 220 ods. 3). Jeho bezdôvodné nerešpektovanie môže byť posudzované ako svojvoľa so všetkými právnymi následkami.“ (DUDITŠ, Ladislav. § 391 [Postup po zrušení rozhodnutia]. In: ŠTEVČEK, Marek, FICOVÁ, Svetlana, BARICOVÁ, Jana, MESIARKINOVÁ, Soňa, BAJÁNKOVÁ, Jana, TOMAŠOVIČ, Marek a kol. Civilný sporový poriadok. 2. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 1478, marg. č. 2.) K uvedenej otázke zaujal postoj aj Ústavný súd SR, ktorý vyslovil, že v konaní pred súdom prvej inštancie po vrátení veci odvolacím súdom je ústavne udržateľným taký postup, v dôsledku ktorého precedenčná záväznosť neskorších rozhodnutí predstavujúcich novovytvorenú ustálenú rozhodovaciu prax najvyšších súdnych autorít predchádza konkrétnej kasačnej viazanosti právnym názorom odvolacieho súdu v zmysle § 391 ods. 2 Civilného sporového poriadku. (Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. IV. ÚS 232/2022 z 3. mája 2022).

24. Ak aj dovolateľka poukazuje na to, že zrušujúce rozhodnutie dovolacieho súdu sp. zn. 9Cdo/13/2022 bolo vydané dňa 30. 11. 2022, t. j. až po rozhodnutí Najvyššieho súdu SR sp. zn. 7Cdo/252/2021 z 31. 03. 2022, dovolací súd považuje za podstatné, že zmena ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu nenastala len v dôsledku vydania samotného rozhodnutia sp. zn. 7Cdo/252/2021, ale najmä v dôsledku toho, že toto rozhodnutie bolo následne občianskoprávnym kolégiom dovolacieho súdu prijaté a publikované v Zbierke stanovísk NS a rozhodnutí súdov SR č. 2/2022 ako judikát R 3/2022, na ktoré nadviazala nasledujúca rozhodovacia prax dovolacieho súdu, tvorená rozhodnutiami sp. zn. 1Cdo/218/2021 a 1Cdo/113/2022 z 27. 06. 2023, sp. zn. 7Cdo/227/2021 z 30. 03. 2023, sp. zn. 7Cdo/23/2022 z 27. 04. 2023, sp. zn. 7Cdo/196/2022 z 20. 03. 2024.

25. Berúc do úvahy vyššie uvedené dovolací súd uzatvára, že dovolateľkou namietanú vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP nezistil, preto je jej dovolanie v tejto časti procesne neprípustné, čo je dôvod na jeho odmietnutie podľa § 447 písm. c) CSP.

26. Keďže konanie vadou podľa § 420 písm. f) CSP postihnuté nebolo, dovolací súd pristúpil k posúdeniu dovolania z hľadiska dovolateľkou namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom v zmysle § 421 ods. 1 písm. c) CSP.

27. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je

dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

28. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

29. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnú, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Relevanciu podľa citovaného ustanovenia má len právna (nie skutková) otázka, na ktorej spočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu. Musí ísť pritom o takú právnú otázku, ktorá bola podľa názoru dovolateľa odvolacím súdom vyriešená nesprávne (porovnaj § 432 ods. 2 CSP) a pri ktorej - s prihliadnutím na individuálne okolnosti prípadu - zároveň platí, že ak by bola vyriešená správne, súdy by nevyhnutne rozhodli inak, pre dovolateľa priaznivejším spôsobom.

30. Dovolateľka formulovala právnú otázku, od ktorej vyriešenia záviselo rozhodnutie vo veci, a ktorá je v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu posudzovaná rozdielne, a to, akú právnú úpravu je potrebné aplikovať v prípadoch posúdenia (začiatku) plynutia premľacej doby pri nárokoch na náhradu nemajetkovej ujmy pozostalých obetí dopravných nehôd podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka uplatnených vo vzťahu k poisťovateľovi zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. Konkrétne potom, či premľacia doba začína plynúť rovnako ako v prípade priameho škodcu/osoby zodpovednej za škodu dňom nasledujúcim po zásahu alebo rok po poistnej udalosti.

31. Rozdielna rozhodovacia prax dovolacieho súdu v tejto otázke vyplýva z viacerých jeho rozhodnutí. Podľa uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Cdo/18/2016 zo dňa 22. 06. 2016 počiatok plynutia všeobecnej trojročnej premľacej doby v prípade náhrady za spôsobenú nemateriálnu ujmu je podľa § 101 Občianskeho zákonníka viazaný na okamih, kedy došlo k neoprávnenému zásahu objektívne spôsobilého porušiť alebo ohroziť osobnostné práva fyzickej osoby. Premľacia doba začína plynúť dňom nasledujúcim po dni, kedy k takému zásahu došlo. Podľa uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Cdo/102/2017 zo dňa 23. 04. 2020 (publikovaného v zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod poradovým číslom 35 - R 35/2020), na premľanie nároku na náhradu škody, i na premľanie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy platí rovnaká právna úprava vo vzťahu k osobe, ktorá škodu spôsobila (škodcovi) i vo vzťahu k poisťovateľovi (poisťovní) tejto osoby a to v tom smere, že vo vzťahu k obidvom subjektom sa aplikuje právna úprava premľania vyplývajúca z ustanovenia § 101 Občianskeho zákonníka (ktorá má charakter *lex generalis*), podľa ktorej sa toto právo premľuje vo všeobecnej trojročnej premľacej dobe, pretože právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch je právom majetkovej povahy.

32. Rovnaký právny záver obsahujú aj nasledovné rozhodnutia dovolacieho súdu: uznesenie sp. zn. 4Cdo/146/2020 zo dňa 21. 10. 2020, uznesenie sp. zn. 9Cdo/13/2022 zo dňa 30. 11. 2022, uznesenie sp. zn. 5Obdo/32/2021 zo dňa 16. 08. 2022, uznesenie sp. zn. 7Cdo/29/2021 zo dňa 31. 01. 2023, ako aj uznesenie sp. zn. 4Obdo/2/2021 zo dňa 29. 04. 2022 publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 3/2022, pod poradovým číslom 37 (R 37/2022) V predmetnom konaní bol predmetom posúdenia uplatnený nárok poisteného (škodcu) voči poisťovateľovi, keď samotný poistený bol v inom právoplatne skončenom konaní povinný nahradiť poškodenému nemajetkovú ujmu ako pozostalému príbuznému obetí dopravnej nehody, ktorú poisťovateľ (za poisteného) poškodenému neuhradil. Aj keď predmetom konania nebol nárok poškodeného na náhradu nemajetkovej ujmy voči poisťovateľovi zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, v ňom vyslovené závery dovolacieho súdu sa týkali aj otázky plynutia premľacej doby ohľadom (priameho) nároku poškodeného vo vzťahu k poisťovateľovi podľa § 15 ods. 1 zák. č. 381/2001 Z. z. v platnom znení. Dovolací súd svoje právne posúdenie týkajúce sa plynutia premľacej doby formuloval takto: V prípade, že si poškodený uplatní priamo nárok na náhradu škody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla voči poisťovateľovi podľa § 15 ods. 1 zákona o povinnom zmluvnom poistení, prípadné premľanie tohto nároku sa posudzuje podľa rovnakej právnej úpravy ako platí na premľanie nároku proti osobe, ktorá škodu spôsobila, t.j. premľanie priameho nároku

poškodeného na náhradu škody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla voči poisťovateľovi podľa § 15 ods. 1 zákona o povinnom zmluvnom poistení, ako aj nároku na náhradu škody voči zodpovedajúcemu škodcovi podľa § 427 OZ sa posudzuje podľa ustanovení o behu premlčacej lehoty pri náhrade škody upravenej v Občianskom zákonníku, teda podľa § 106 OZ (na ktoré ustanovenie odkazuje zákonná poznámka č. 22 pri § 15 ods. 2 zákona o povinnom zmluvnom poistení). Z § 15 ods. 2 zákona o povinnom zmluvnom poistení (a poznámky k nemu) teda jednoznačne vyplýva, že na premlčanie nároku poškodeného voči poisťovateľovi sa neaplikuje § 104 OZ. Nárok poškodeného na náhradu škody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla voči poisťovateľovi a nárok na náhradu tejto škody voči škodcovi sa však premlčujú samostatne.

33. Opačný právny názor je obsiahnutý v uznesení dovolacieho súdu sp. zn. 7Cdo/252/2021 zo dňa 31. 03. 2022, publikovanom v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 2/2022, pod poradovým číslom 3, ktorého právna veta znie: „Právo na náhradu nemajetkovej ujmy zásahom do súkromného a rodinného života (§ 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka) vzniknutej usmrtením blízkej osoby pri dopravnej nehode motorovým vozidlom je nárokom hradeným z povinného zmluvného poistenia podľa zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. Premlčacia doba na jeho uplatnenie začína plynúť rok po poistnej udalosti (§ 104 Občianskeho zákonníka)“. Na toto rozhodnutie nadviazala nasledujúca rozhodovacia prax dovolacieho súdu, tvorená rozhodnutiami sp. zn. 9Cdo/181/2020 z 28. 07. 2022, sp. zn. 4Cdo/201/2020 z 30. 11. 2022, sp. zn. 1Cdo/218/2021 a 1Cdo/113/2022 z 27. 06. 2023, sp. zn. 7Cdo/227/2021 z 30. 03. 2023, sp. zn. 7Cdo/23/2022 z 27. 04. 2023, sp. zn. 7Cdo/196/2022 z 20. 03. 2024.

34. Podľa § 101 OZ: „Pokiaľ nie je v ďalších ustanoveniach uvedené inak, premlčacia doba je trojročná a plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz.“

35. Podľa § 104 OZ: „Pri právach na plnenie z poistenia začína plynúť premlčacia doba za rok po poistnej udalosti.“

36. Podľa § 106 ods. 1 OZ: „Právo na náhradu škody sa premlčí za dva roky odo dňa, keď sa poškodený dozvie o škode a o tom, kto za ňu zodpovedá.“

37. Podľa § 106 ods. 2 OZ: „Najneskoršie sa právo na náhradu škody premlčí za tri roky, a ak ide o škodu spôsobenú úmyselne, za desať rokov odo dňa, keď došlo k udalosti, z ktorej škoda vznikla; to neplatí, ak ide o škodu na zdraví.“

38. Podľa § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z. z. v znení účinnom k 25. 09. 2016: „Náhradu škody uhrádza poisťovateľ poškodenému. Poškodený je oprávnený uplatniť svoj nárok na náhradu škody priamo proti poisťovateľovi a je povinný tento nárok preukázať.“

39. Podľa § 15 ods. 2 zákona č. 381/2001 Z. z. v znení účinnom k 25. 09. 2016: „Na premlčanie nároku na náhradu škody proti poisťovateľovi platí rovnaká úprava ako na premlčanie nároku proti osobe, ktorá škodu spôsobila.“

40. Znenie § 15 ods. 2 zákona č. 381/2001 Z. z. bezpochyby odkazuje na celú úpravu ôsmej hlavy (§ 100 a nasl. OZ), ktorý sa nazýva premlčanie. Z citovaného ustanovenia zároveň vyplýva, že kritériom určenia režimu premlčania priameho nároku poškodeného voči poisťovateľovi je právna úprava premlčania nároku poškodeného voči škodcovi. Je pritom zrejmé, že na premlčanie nároku poškodeného voči škodcovi sa neaplikuje § 104 OZ (nakoľko medzi poškodeným a poisteným nie je poistný vzťah). Nárok upravený v § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z. z. predstavuje osobitné právo na plnenie založené všeobecne záväzným právnym predpisom, z dôvodu ktorého nejde o plnenie z poistenia. Ak teda platí, že pre určenie režimu premlčania priameho nároku poškodeného voči poisťovateľovi sa uplatňuje úprava premlčania nároku poškodeného na náhradu škody/nemajetkovej ujmy voči škodcovi, je legitímne usudzovať, že na premlčanie priameho nároku poškodeného voči poisťovateľovi podľa § 15 zákona č.

381/2001 Z. z. sa nemôže aplikovať § 104 OZ (viď R 35/2020). Dôležitým aspektom je sledovaný účel ustanovenia § 15 ods. 2 zákona č. 381/2001 Z. z., ktorým bolo stanoviť rovnaký režim premlčania nároku osoby poškodenej prevádzkou motorového vozidla na náhradu škody/nemajetkovej ujmy, a to bez ohľadu na to, či si ju uplatní voči škodcovi alebo jeho poisťovateľovi. Takýto výklad je v súlade s požiadavkou rovnosti práv (čl. 12 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky).

41. Sumarizujúc uvedené dospel vec prejednávajúci senát k záveru, že v prípade nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch alebo nároku na náhradu škody uplatnených poškodeným priamo voči poisťovateľovi podľa § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z. z., nezačína plynúť premlčacia doba za rok po poistnej udalosti (§ 104 Občianskeho zákonníka), ale v súlade s § 15 ods. 2 zákona č. 381/2001 Z. z. premlčacia doba začína plynúť už deň po vzniku nemajetkovej ujmy podľa § 101 Občianskeho zákonníka alebo v súlade s pravidlami premlčania nároku na náhradu škody podľa § 106 Občianskeho zákonníka. Priamy nárok poškodeného na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch alebo na náhradu škody voči poisťovateľovi uplatňovaný podľa § 15 zákona č. 381/2001 Z. z. nemá povahu nároku poistníka (poisteného) na poistné plnenie voči poisťovateľovi, preto sa na začiatok plynutia premlčacej doby takéhoto nároku nevzťahuje právna úprava podľa § 104 Občianskeho zákonníka.

42. Veľký senát obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu v uznesení z 25. februára 2021 sp. zn. 1VOBdo/1/2020 považoval za súladný s právnou úpravou veľkého senátu podľa § 48 ods. 1 CSP názor, v zmysle ktorého je povinnosťou trojčlenného senátu najvyššieho súdu postúpiť vec veľkému senátu aj v situácii, kedy už o určitej otázke existuje rozdielna rozhodovacia prax jednotlivých senátov najvyššieho senátu a nielen v situácii, ak sa chce odkloniť od právneho názoru, dovedty jediného alebo ustáleného, ktorý bol vyslovený v inom rozhodnutí najvyššieho súdu.

43. Podľa § 48 ods. 1 a ods. 3 veta prvá CSP ak senát najvyššieho súdu pri svojom rozhodovaní dospeje k právnomu názoru, ktorý je odlišný od právneho názoru, ktorý už bol vyjadrený v rozhodnutí iného senátu najvyššieho súdu, postúpi vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu. V uznesení o postúpení veci odôvodní svoj odlišný právny názor. Právny názor vyjadrený v rozhodnutí veľkého senátu je pre senáty najvyššieho súdu záväzný.

44. V súlade so zachovaním princípu právnej istoty zaručeným čl. 2 Základných princípov CSP, v záujme zjednotenia a najmä ustálenia rozhodovacej praxe najvyššieho súdu v otázke posúdenia otázky začiatku plynutia premlčacej doby nároku na náhradu nemajetkovej ujmy zásahom do súkromného a rodinného života (§ 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka) vzniknutej usmrtením blízkej osoby pri dopravnej nehode motorovým vozidlom ako nároku hradeného z povinného zmluvného poistenia podľa zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, senát 9C najvyššieho súdu postúpil vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu občianskoprávneho kolégia v súlade s § 48 ods. 1 CSP.

45. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.